

2023 m. metinė ataskaita. Santrauka

Atsakomybės ribojimas

Europos cheminių medžiagų agentūra neatsako už šiame dokumente pateiktos informacijos naudojimą.

„Europe Direct“ – tai tarnyba, padėsianti jums rasti atsakymus į klausimus apie Europos Sąjungą.

Nemokamas telefono numeris (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Kai kurie mobiliojo ryšio operatoriai neteikia paslaugos skambinti 00 800 numeriu arba šie skambučiai yra mokami.

Daugiau informacijos apie Europos Sąjungą rasite internete (<http://europa.eu>).

2023 m. metinė ataskaita. Santrauka

Identifikatoriai: ECHA-24-B-01-LT

ISBN: 978-92-9468-365-6

ISSN: 2363-0000

Kat. numeris ED-BG-24-001-LT-N

DOI: 10.2823/38

Pask. data: 2024 m. balandžio mėn.

Kalba: LT

© Europos cheminių medžiagų agentūra, 2024

Viršelis © Europos cheminių medžiagų agentūra

Jei turite klausimų ar pastabų dėl šio dokumento, siųskite juos (pateikdami dokumento nuorodą ir paskelbimo datą) naudodami informacijos užklauso formą. Informacijos užklauso formą galite rasti ECHA kontaktų puslapyje adresu: <http://echa.europa.eu/contact>

Europos cheminių medžiagų agentūra

Pašto dėžutė 400, FI-00121 Helsinkis, Suomija

Santrauka

2023 m., paskutiniaisiais mūsų 2019–2023 m. strateginio plano metais, baigėme įgyvendinti mūsų strateginius tikslus ir įvykdėme planuotą mūsų darbo programoje nurodytą veiklą. Šiais metais taip pat pradėjome darbą, susijusį su naujų reguliavimo užduočių, patikėtų Agentūrai pagal Geriamojo vandens direktyvą, Baterijų reglamentą ir Reglamentą dėl didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai, įgyvendinimu. Be to, toliau vykdėme savo teisinius įgaliojimus pagal įvairius mūsų kompetencijai priskiriamus cheminių medžiagų srities teisės aktus.

Du pagrindiniai pagal mūsų strateginį planą pasiekti rezultatai – Integruota reguliavimo strategija (IRS) ir Vertinimo jungtinis veiksmų planas (JEAP). Jie aktualūs tiek REACH, tiek CLP reglamentų atžvilgiu. Nustatyti chemines medžiagas ir cheminių medžiagų grupes, dėl kurių reikia imtis rizikos valdymo veiksmų, ir teikti joms pirmenybę – mūsų Integruotos reguliavimo strategijos pagrindas. 2023 m. padarėme tolesnę pažangą siekdami geriau suprasti mūsų duomenų bazės duomenis apie chemines medžiagas; dabar įvertinta apie 92 proc. cheminių medžiagų, kurių užregistruotas kiekis viršija 100 tonų.

Kitas svarbus IRS tikslas – nustatyti chemines medžiagas ar medžiagų grupes, kurių duomenis gali reikėti surinkti dokumentacijai parengti arba atlikti cheminės medžiagos vertinimą. Šios medžiagos svarstomos pagal JEAP, kuriame nustatyti registracijos dokumentacijų atitikties tikrinimo tikslai. 2023 m., atlikdami dokumentacijos vertinimus, įvykdėme 301 atitikties patikrą. 2023 m. baigus įgyvendinti mūsų strateginį planą, atliktos tiek IRS, tiek JEAP peržiūros, kurių rezultatais bus remiamasi nustatant tolesnius veiksmus mūsų naujiems strateginiams tikslams ir prioritetams įgyvendinti.

Cheminių medžiagų vertinimo srityje Valstybių narių komitetas (MSC) patvirtino atnaujintą 2023–2025 m. Koreguojamąjį Bendrijos veiksmų planą (CoRAP) ir jį paskelbė nurodydamas 24 chemines medžiagas, kurias turi įvertinti 12 valstybių narių. Be to, padarytos išvados dėl 26 cheminių medžiagų, priimti 6 cheminių medžiagų vertinimo sprendimai prašant pateikti duomenų, kad būtų išspręsti susirūpinimą keliantys klausimai dėl endokrininės sistemos ardymo, PBT/vPvB ir mutageniškumo.

Rizikos valdymo veiksmų pagal REACH ir CLP reglamentus srityje 2023 m. pateiktos šešios nuomonės dėl apribojimo dokumentacijų, taip pat 42 nuomonės dėl pasiūlymų dėl suderinto klasifikavimo ir ženklinimo. Šias nuomones pateikė Rizikos vertinimo komitetas (RAC) ir Socialinės ir ekonominės analizės komitetas (SEAC).

Vienoje iš nuomonių dėl apribojimo aptartas PFAS naudojimo gaisro gesinimo putose klausimas. 2023 m. pradžioje taip pat gavome penkių valstybių narių (Vokietijos, Nyderlandų, Švedijos, Danijos ir Norvegijos) perfluoralkilintų ir polifluoralkilintų medžiagų (PFAS) apribojimo dokumentaciją ir iki metų pabaigos užbaigėme pirmines viešas konsultacijas ir peržiūrėjome daugiau kaip 5 600 gautų pastabų. 2024 m. imsime tolesnių veiksmų dėl šios dokumentacijos pasitelkdami RAC ir SEAC. Taip pat buvome Europos Komisijos įgalioti iki 2024 m. parengti chromo (VI) medžiagų, dėl kurių šiuo metu gaunama vis daugiau paraiškų autorizacijai gauti, apribojimo dokumentaciją. ECHA taip pat parengė kelias tyrimo ir peržiūros ataskaitas, įskaitant ataskaitas dėl polivinilchlorido (PVC) ir priedų, taip pat dėl kancerogeninių, mutageninių ar toksiškų reprodukcijai (CMR) medžiagų vaiko priežiūros prekių sudėtyje.

2023 m. imtasi ir kitų rizikos valdymo veiksmų – į kandidatinių autorizacijos sąrašą įtraukus dar 11 cheminių medžiagų, bendras labai didelį susirūpinimą keliančių cheminių medžiagų įrašų skaičius siekia 235. Taip pat Europos Komisijai pateikėme 11 ają rekomendaciją į autorizacijos sąrašą įtraukti aštuonias medžiagas. Pastebėjome, kad padaugėjo paraiškų autorizacijai gauti, daugiausia susijusių su chromo (VI) medžiagų naudojimu. Iš viso gauta 100 paraiškų ir peržiūros

2023 m. metinė ataskaita. Santrauka

ataskaitų, o mūsų moksliniai komitetai RAC ir SEAC pateikė nuomones dėl 58 medžiagų naudojimo būdų autorizacijos paraiškų.

2023 m. išnagrinėjome 13 749 registracijos dokumentacijas ir atlikome 416 MVĮ įmonės dydžio patikrinimų. Mūsų pagalbos tarnyba atsakė į 9 200 klausimų, valstybių narių ir Europos ekonominės erdvės šalių pagalbos tarnybos – į maždaug 45 000 užklausų. Nors ir toliau gaudavome daug klausimų dėl registracijos, taip pat sulaukėme užklausų dėl PFAS, chromatų autorizacijos ir užklausų dėl Agentūrai pavestų naujų teisėkūros srities užduočių. Siekdami užtikrinti viešą duomenų prieinamumą, daug laiko skyrėme savo naujos duomenų sklaidos platformos „ECHA Chem“, kurią planuojama paleisti 2024 m., kūrimui. Šis darbas – tai pradžia pastangų pertvarkyti duomenų teikimo ir prieinamumo būdus.

Biocidinių produktų komitetas (BPC) priėmė 13 nuomonių dėl veikliųjų medžiagų patvirtinimo ir atnaujinimo; dėl Sąjungos autorizacijos liudijimų 2023 m. priimta 10 nuomonių. Mes ir toliau pastebime, kad valstybių narių teikiamų veikliųjų medžiagų dokumentacijų rodikliai nėra įgyvendinti, kaip ir paraiškų dėl Sąjungos autorizacijos liudijimų rodikliai. Ši tendencija kelia nerimą, todėl valstybės narės turi dėti daugiau pastangų, kad įvykdytų savo einamuosius reguliavimo įpareigojimus. Džiaugėmės galėdami pristatyti apdulkintojų gaires ir padaryta pažanga siekiant biocidinių produktų dokumentacijoms pradėti naudoti IUCLID.

Šiais metais ir toliau teikėme pirmenybę pastangoms skatinti taikyti bandymams su gyvūnais alternatyvius metodus. Su visomis suinteresuotosiomis šalimis surengėme bendrą praktinį seminarą, kad aptartume, kaip kartu galime skatinti bandymams su gyvūnais alternatyvius metodus ir pereiti prie jų naudojimo. Paskelbėme penktąją ataskaitą dėl bandymams su gyvūnais alternatyvių metodų naudojimo pagal REACH reglamentą ir atkreipėme dėmesį į galimybes ir iššūkius atsisakant bandymų su gyvūnais cheminių medžiagų vertinimo reguliavimo srityje.

Išnagrinėjome 10 857 pranešimus pagal Reglamentą dėl išankstinio pranešimo apie sutikimą (IPS), kurių dauguma buvo susiję su benzeno, kaip pirmosios medžiagos, įtraukimu į cheminės medžiagos įrašą. 2023 m. paskelbėme trejų metų IPS reglamento įgyvendinimo ataskaitą (22 straipsnio ataskaitą) ir pateikėme rekomendacijas, parengtas Komisijai skirtoje ataskaitoje dėl IPS reglamento vertinimo. Pagrindinė rekomendacija – būtinybė persvarstyti informacijos viešinimo rengiant būsimus teisės aktus mastą, nes su IPS susijusių prašymų susipažinti su dokumentais (ATD) daugėja.

Vykdėme ne tik pirmiau nurodytų reguliavimo sričių užduotis, bet ir konkrečias užduotis, susijusias su aplinkosaugos teisės aktais arba susitarimais su Komisija dėl paslaugų lygio. Pavyzdžiui, siekdami padėti Komisijai įgyvendinti Stokholmo konvenciją, dėl trijų cheminių medžiagų parengėme mokslinės dokumentacijos projektą (pasiūlymą dėl D priedo). Toliau teikėme paramą pagal Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvą (PITD) ir atidžiai stebėjome, kaip priimami sprendimai dėl šio teisės akto peržiūros, nes juo bus oficialiai įtvirtintas ECHA vaidmuo vykdant šį pagalbinį darbą. Teikdami pagalbą Komisijos Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generaliniam direktoratui taip pat pateikėme penkias RAC nuomones dėl profesinės ekspozicijos ribinių verčių (OEL). Su Komisija sudarėme naują 2023–2026 m. laikotarpio susitarimą dėl įnašo, pagal kurį ir toliau bus teikiama parama ir rengiami mokymai narystės siekiančioms šalims.

2023 m. parama Komisijai ir pagalba dėl Cheminių medžiagų tvarumo strategijos (CSS) išliko svarbiu mūsų prioritetu. Padėjome Komisijai prieš priimant sprendimus dėl peržiūroto CLP reglamento ir jo priėmimo metu, ir jau pradėjome rengtis jo įgyvendinimui. Bendradarbiaudami su Europos aplinkos agentūra (EAA) pagal 8-ąją aplinkosaugos veiksmų programą (AVP), kūrėme naują rodiklių sistemą, kurios paskirtis – stebėti cheminės taršos veiksmus ir poveikį ir įvertinti cheminių medžiagų teisės aktų veiksmingumą. Ši sistema bus paskelbta 2024 m.

Kaip jau minėta, pradėjome įgyvendinti naujas teisėkūros užduotis geriamojo vandens, baterijų ir didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai srityse. Padėjome Komisijai rengti įgyvendinimo ir deleguotuosius aktus, būtinus Geriamojo vandens direktyvai (GVD) taikyti.

2023 m. metinė ataskaita. Santrauka

Kadangi užduotys pagal GVD galiausiai bus priskirtos RAC darbo sričiai, mes jau įsteigėme RAC darbo grupę, kuri pradės ruošti šiai naujai komiteto užduočiai. Mūsų užduočių pagal Baterijų reglamentą įgyvendinimo planavimas prasidėjo 2023 m. rugpjūčio mėn. paskelbus teisės aktus. Tikimasi, kad pirmosios užduotys bus vykdomos 2025 m.

Suteikta reikšminga parama ir konsultacijos Komisijos tarnyboms, siekiant joms padėti apsvarstyti REACH reglamento ir ECHA pagrindinio reglamento peržiūrą. Nors numatyta REACH reglamento peržiūra nebuvo paskelbta 2023 m., kaip tikėtasi, esame pasirengę toliau padėti Komisijai dėl būsimos peržiūros.

Pagal CSS Komisijos taikomas principas „viena medžiaga – vienas vertinimas“ (1S1A) taip pat buvo sritis, kurioje ECHA įnešė didelį indėlį ir teikė patarimus. Džiaugiamės, kad metų pabaigoje buvo paskelbtas teisės aktų rinkinys 1S1A paremti. Rinkinyje buvo aptariamas ne tik užduočių perskyrimo ECHA klausimas, bet ir duomenų reglamentas, kuriuo sukuriama bendra ES duomenų platforma. Tikimės 2024 m. kartu su Komisija ir sprendimų priėmėjais tobulinti šiuos teisės aktus.

Kaip agentūra, kurios nuomonės ir sprendimai grindžiami mokslu, glaudžiai bendradarbiavome su mokslinių tyrimų bendruomene, kad norminamojo mokslo poreikiai būtų žinomi ir suprantami. Šiuo atžvilgiu toliau dalyvavome Cheminių medžiagų keliamos rizikos vertinimo partnerystėje (PARC) – ES masto mokslinių tyrimų ir inovacijų programoje, kurios tikslas yra rengti naujos kartos cheminės rizikos vertinimą, siekiant apsaugoti sveikatą ir aplinką. Pagrindinis ECHA 2023 m. laimėjimas – paskelbta ataskaita „*Pagrindinės reglamentavimo iššūkių sritys*“. Joje aiškiai nustatytos sritys, kuriose mokslinių tyrimų bendruomenė ateityje galėtų sutelkti mokslinių tyrimų pastangas.

Mūsų darbe bendradarbiauti su suinteresuotaisiais subjektais yra labai svarbu. Toliau glaudžiai bendradarbiavome su ES agentūromis, ypač tomis, kurių veikla susijusi su aplinkosauga ir sveikata. 2023 m. ir toliau glaudžiai bendradarbiavome su Europos maisto saugos tarnyba (EFSA), siekdami įvertinti medžiagų saugą ir visose reguliavimo sistemose parengti nuoseklias nuomones, įskaitant biocidinių produktų ir pesticidų sritį. Kaip minėta pirmiau, glaudžiai bendradarbiavome su Europos aplinkos agentūra (EAA), kad sukurtume bendrą rodiklių sistemą, padėsiančią sekti CSS įgyvendinimo ir cheminių medžiagų teisės aktų pažangą ir poveikį.

2023 m. sulaukėme daugiau prašymų prisijungti prie mūsų akredituotų suinteresuotųjų subjekto organizacijos (ASO) sąrašo. Tikimės, kad ir toliau daugės suinteresuotųjų subjektų prašymų įtraukti juos į ASO sąrašą, ypač išsiplėtus mūsų teisiniams įgaliojimams, dėl to padaugės naujų suinteresuotųjų subjektų kurie galbūt anksčiau nedirbo su mumis. Parengėme naują suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo metodą, kuris kartu su mūsų naująja 2024–2028 m. komunikacijos strategija leis mums toliau kurti stiprius dalyvavimo ir komunikacijos kanalus bei tinklus.

Viena iš pagrindinių ECHA suinteresuotųjų subjektų grupių yra mūsų valstybių narių kolegos. Su jais mes kasdien glaudžiai bendradarbiaujame daugelyje įvairių forumų, pavyzdžiui, per mūsų Valdančiąją tarybą, mokslinius komitetus, mūsų vykdymo užtikrinimo forumą, valstybių narių ryšių tinklą, „HelpNet“ ir ekspertų darbo grupes. 2023 m. atnaujinome tiesioginius ryšius su valstybėmis narėmis, jose lankydami tam, kad iš pirmų lūpų išgirstume nacionalinių valdžios institucijų nuomones ir prašymus. Kad būtų galima teikti nuomones ir sprendimus, labai svarbu, kad valstybės narės visapusiškai ir aktyviai dalyvautų visų mūsų komitetų veikloje. Visus metus stengėmės padėti rasti pakankamai kandidatų į RAC ir SEAC, taip pat užtikrinti, kad galėtume išlaikyti jau dalyvaujančius narius. Šioje srityje su mumis glaudžiai bendradarbiavo mūsų Valdančioji taryba ir Komisijos kolegos.

Džiaugiamės galėdami pranešti, kad visi mūsų 2023 m. teisiniai, valdymo ir vadybos įpareigojimai buvo įvykdyti. Mūsų finansų ir žmogiškųjų išteklių srities pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai daugeliu atvejų buvo pasiekti ir viršyti. Po visų finansinių ar kitų auditų negavome jokių reikšmingų pastabų. Mes išsaugojome savo Tarptautinės standartizacijos

2023 m. metinė ataskaita. Santrauka

organizacijos (ISO) 9001:2015; 14001:2015 ir ES aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) sertifikatus. Sėkmingai organizavome 640 renginių ir oficialių susitikimų, tiesiogiai priėmėme 5 000 lankytojų, internetu – 32 800. Toliau stengėmės mažinti išmetamo CO₂ kiekį ir 2023 m. laikėmės savo tikslų.

Valdančiajai tarybai vadovaujant sėkmingai parengtas mūsų naujasis 2024–2028 m. strategijos pareiškimas. Šis pareiškimas buvo rengiamas glaudžiai bendradarbiaujant su mūsų darbuotojais, taip pat su valstybėmis narėmis, Komisija ir suinteresuotaisiais subjektais. Tikimės jį įgyvendinti per ateinančius metus.

Nors šiais metais pasiekta daug rezultatų ir laimėjimų, taip pat norėtume atkreipti dėmesį į keletą sričių, kurios toliau kelia iššūkių.

Pagrindinis ir šių metų iššūkis – mažas valstybių narių pateikiamų biocidinių veikliųjų medžiagų vertinimo ataskaitų projektų skaičius. Tai trukdo iki 2024 m. pabaigos užbaigti visų į peržiūros programą įtrauktų esamų veikliųjų medžiagų vertinimą, kaip reikalaujama Biocidinių produktų reglamente. Nors ECHA stengiasi ir toliau stengsis padėti valstybėms narėms siekti tolesnės pažangos, realybė yra tokia, kad valstybės narės šiam darbui neteikia pirmenybės ir daugeliui trūksta pajėgumų ar išteklių vykdyti veiklą artimiausioje ateityje.

Mūsų moksliniai komitetai vaidina labai svarbų vaidmenį teikiant skaidrias, nepriklausomas ir aukštos kokybės nuomones ir sprendimus. Šių komitetų darbui didžiulę įtaką turi valstybių narių atstovų dalyvavimas, įsitraukimas ir kompetencija. 2023 m. buvo nuolat stengiamasi užtikrinti esamų RAC ir SEAC narių aktyvumą ir dalyvavimą. Vienas iš spęstinių klausimų siekiant užtikrinti komiteto veiklos tvarumą, buvo persvarstyti dabartinius mokėjimus už nario pranešėjo darbą kartu su Valdančiąja taryba. Tikimės, kad šios priemonės ateityje paskatins narių įsitraukimą. Nepaisant šių pastangų, RAC ir SEAC narių mažėja, nes valstybėms narėms sunkiau surasti reikiamą patirtį ir kompetenciją turinčių kandidatų. Dėl to kyla rizika, kad nebus laikomasi teisės aktais nustatytų terminų ir tikslų tose veiklos srityse, kuriose reikalingas komitetų narių indėlis. 2023 m. glaudžiai bendradarbiauome su Komisija siekdami užtikrinti tvarią komitetų ateitį, ypač atsižvelgiant į naujas užduotis, kurios jau buvo arba galėtų būti paskirtos paskelbus pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. Būsimas ECHA pagrindinis reglamentas yra svarbi priemonė siekiant užtikrinti ilgalaikį mūsų mokslinių komitetų tvarumą ir kompetenciją. ECHA akcentavo ir toliau akcentuos, kad šis reglamentas reikalingas kuo greičiau.

Kitą iššūkį kelia didelis paraiškų autorizacijoms gauti skaičius, kuris gerokai viršija mūsų gebėjimą teikti nuomones. ECHA atidžiai stebi gaunamas paraiškas, planuoja ir palaipsniui rengia nuomones. Europos Komisija paprašė ECHA parengti chromo (VI) medžiagų naudojimo apribojimą, kuris ilgainiui galėtų padėti veiksmingiau ir laiku valdyti šių medžiagų keliamą riziką, kartu užtikrinant vienodas veiklos sąlygas susijusių pramonės sektorių veiklai.

2023 m. pradėjome įgyvendinti naujus teisės aktus ir vykdyti naujas užduotis. Ši veikla ir ateinančiais metais bus tęsiama ir jos daugės, kai bus priimti pagal bendro sprendimo procedūrą rengiami pasiūlymai. Artimiausiu laikotarpiu daugiausia dėmesio bus skiriama naujų reikalavimų įgyvendinimui, kartu stengiantis toliau visapusiškai įgyvendinti reguliavimo programą. ECHA darbuotojai yra visapusiškai pasiryžę vykdyti šias naujas užduotis. Tikimės glaudžiai bendradarbiauti su mūsų ES institucijomis partnerėmis, valstybėmis narėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, padėsiančiais mums atlikti tai, ko reikalaujama.

2023 m. pabaigoje paskelbus dokumentų rinkinį „viena medžiaga – vienas vertinimas“, dabar mes matome darbo, kurį turės atlikti visos agentūros, kad suderintų savo nuomones ir sprendimus skirtinguose moksliniuose komitetuose, mastą. Taip pat palankiai vertiname CLP reglamente numatytas naujas pavojingumo klasifikacijas, padėsiančias dar labiau suderinti teisės aktus. Tačiau visiškai suderinti teisės aktus ir toliau gali būti sudėtinga, jei nebus pakeisti kiti teisės aktai.

Kadangi mūsų 2019–2023 m. strateginis planas užbaigtas, peržiūrimė kai kurias iniciatyvas,

kurios padėjo jį įgyvendinti, pavyzdžiui, IRS ir JEAP. Šios peržiūros pradėtos 2023 m. Turime nustatyti, kaip geriausiai panaudoti mūsų duomenų bazių duomenis, siekiant užtikrinti, kad atitinkamos šalys imtųsi tinkamų rizikos valdymo veiksmų, nesvarbu kurioje iš sričių – suderinto klasifikavimo, autorizacijų ar apribojimų. Tačiau taip pat turime apsvarstyti, kaip savo mąstysenoje numatyti papildomus rizikos valdymo veiksmus, kuriuos lemia nauji teisės aktai. Be to, nors ECHA gali analizuoti ir teikti informaciją Komisijai ir valstybėms narėms, mes neturime teisinio pagrindo veiksmų imtis patys. Todėl turime glaudžiau bendradarbiauti ir dirbti su Komisija ir valstybėmis narėmis, kad suderintume požiūrį dėl tinkamų rizikos valdymo veiksmų nustatymo ir prioritetų nustatymo. Naujame 2024–2028 m. Strateginiame pranešime tai nurodyta kaip prioritetas. Šiuo atžvilgiu tikimės bendradarbiavimo su visomis šalimis.

Daugiau informacijos apie pasiekimus ir rodiklius pateikiama tolesniuose skirsniuose.

EUROPOS CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ AGENTŪRA
PAŠTO DĖŽUTĖ 400, FI-00121 HELSINKIS, SUOMIJA
ECHA.EUROPA.EU